

Информация относно
Категоризация на неприятеля *Urocerus albicornis*
за територията на Европейския съюз

Панелът по здраве на растенията на Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ) е извършил категоризация на неприятеля *Urocerus albicornis* за територията на Европейския съюз (ЕС).

Urocerus albicornis напада предимно пънове, паднали или отслабени и с намалена жизненост иглолистни дървета.

Неприятелят произхожда от Северна Америка. Докладван е от Япония. Среща се в Северна Испания и вероятно в Южна Франция, където има ограничено разпространение.

Гостоприемниците от семейство Pinaceae са широко разпространени в ЕС, а климатичните условия в някои страни-членки на ЕС са подходящи за установяването, разпространението и развитието на този вредител.

Urocerus albicornis (Fabricius) не е включен в приложение II на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията¹, като карантинен вредител, който е от значение за ЕС, но растения гостоприемници, растителни продукти и други обекти, които са гостоприемници на Urocerus albicornis, се регулират с мерки, посочени в същия регламент.

Възрастните Urocerus albicornis са вектори на базидиомицетните гъби Amylostereum chailletii и Amylostereum areolatum, които са причинители на болестта бяло гниене². Тези патогени са местни за ЕС³ и не се регулират от фитосанитарното законодателство.

Неприятелят *Urocerus albicornis* (Fabricius) е добре установен вид от разред Hymenoptera (ципокрили), семейство Siricidae (дървесни оси), за който съществуват надеждни методи за откриване и морфологични ключове за идентифициране.

¹ Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията от 28 ноември 2019 г. за установяване на еднакви условия за прилагане на Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на защитните мерки срещу вредители по растенията и за отмяна на Регламент на Комисията (ЕО) № 690/2008 и за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията. OJ L 319, 10.12.2019 г., стр. 1-279.

² Гъбите причиняващи бяло гниене се характеризират със способността си да разграждат лигнина, целулозата и хемицелулозата на дървото.

³ Tabata et al., 2012; <https://www.gbif.org/видове/2552499>, <https://www.gbif.org/species/8693982>

☐ Amber   ☐ Green   ☒ White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
тел. 02/4273056

Видът се среща и под синонимите: *Sirex albicornis* Fabricius, *Xanthosirex albicornis* Fabricius и *Sirex latifasciata* Westwood.

Биология на вредителя

Urocerus albicornis (черна рогата муха) напада предимно пънове, паднали или отслабени и с намалена жизненост иглолистни дървета.

Възрастна женска
Urocerus albicornis

Възрастен мъжки индивид
Urocerus albicornis

В страните където вредителят присъства, жизненият цикъл на *Urocerus albicornis* все още не е напълно проучен, единствено в Британска Колумбия е установено, че неприятелят има двугодишен цикъл на развитие⁴.

В Испания възрастните летят през месеците май-септември, с пик през август-септември. Женската пробива с яйцеполагалото си кората и външните слоеве на дървесината и снася яйцата си в беловината (външната светла част на дървесината). При яйцеснасянето си женските разпространяват и пренасят спори на базидиомицетните гъби (причинители на дървесинно гниене) *Amylostereum chailletii* и *Amylostereum areolatum*, които са причинители на болестта бяло гниене на дърветата. Тези патогени са в симбиотична връзка с неприятеля. Ларвите се хранят с дървесината, като прогризват галерии в беловината на дървото. Всички незрели стадии (яйца, ларви и какавиди) се развиват в беловината на гостоприемника. Новоимагиниралите възрастни изгризват кръгли излетни отвори с диаметър от няколко мм, през които напускат стъблата на дърветата.

Дървесината на нападнатите части на гостоприемниците е структурно нарушена от ларвни галерии и се разпада поради дейността на гъбните патогени.

Растения гостоприемници

Неприятелят *Urocerus albicornis* напада най-малко двадесет вида от семейство Pinaceae (борови) - *Abies* spp. (ела), *Larix* spp. (лиственица), *Picea* spp. (смърч), *Pinus* spp. (бор), *Pseudotsuga menziesii* (дугласка), *Tsuga* spp. (цуга), както и *Thuja plicata* (гигантска туя) от семейство Cupressaceae (кипарисови).

Географско разпространение

Естественият ареал на разпространение на *Urocerus albicornis* е Северна Америка. Разпространен е в цяла Канада и континенталната част на Съединените

⁴ Morris EV, 1967. Distribution and hosts of some horntails (Siricidae) in British Columbia. Journal of the Entomological Society of British Columbia, 64, 60–63.

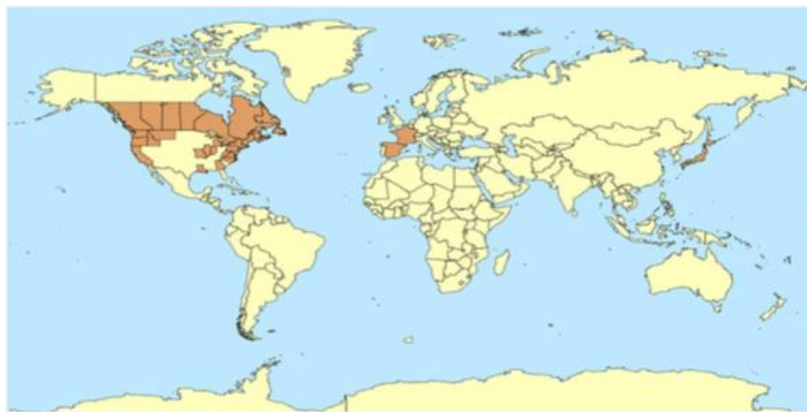
☐ Amber ☐ Green ☒ White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

американски щати (САЩ). В Япония статусът на вида е „евентуално присъства“, тъй като в горски масив в района на Нагано, Хоншу е уловена една женска в момент на яйцеснасяне върху *Larix kaempferi* (японска лиственица).

Според научната литература⁵ неприятелят присъства в две държави-членки на ЕС. Установено е, че се среща в Северна Испания и вероятно в Южна Франция, където има ограничено разпространение.

Глобално разпространение на *Urocerus albicornis* (Източник: Lopez et al., 2012; Schiff et al., 2012; Noblecourt, 2019; Rey-Muniz et al., 2022)

Пътища за навлизане в ЕС

Неприятелят *Urocerus albicornis* вече присъства в Европа (Испания и Франция). По-нататъшното му навлизане, чрез яйца, ларви и какавиди на територията на ЕС е възможно посредством международния търговски обмен и движение на растения за засаждане, дървесина от иглолистни дървета и дървен опаковъчен материал от растения гостоприемници, произхождащи от страни, с наличие на вредителя.

Съгласно информацията от базата данни на TRACES⁶, към 12 декември 2022 г., обхващаща периода от май 2020 г., не се съобщава за прихващания на *Urocerus albicornis*. Поради технически проблеми достъпът до базата данни на Europhyt⁷ не е бил възможен, но тъй като *Urocerus albicornis* не е бил със статут на карантинен вредител, държавите-членки на ЕС нямат задължение да уведомяват за прихващане на вредителя чрез Europhyt.

⁵ Lopez S, Gonzalez M and Goldarazena A, 2012. *Urocerus albicornis* (Fabricius, 1781) (Hymenoptera: Siricidae), a new exotic hornet for the Iberian Peninsula. EPPO Bulletin, 42(1), 150–153.

Schiff NM, Goulet H, Smith DR, Boudreault C, Wilson AD and Scheffler BE, 2012. Siricidae (Hymenoptera: Symphyta: Siricoidea) of the western hemisphere. Canadian Journal of Arthropod Identification, 21, 1–305.

Noblecourt T, 2019. Données faunistiques sur quelques Hyménoptères Symphytes (Siricidae, Pamphiliidae, Xyelidae, Heptamelidae, Tenthredinidae) rares ou nouveaux pour la France (troisième note). L'Entomologiste, 75(2), 119–122.

Rey-Muniz XL, Fitza K, Ayres MP and Lombardero MJ, 2022. New records on the distribution of *Urocerus albicornis* (Fabricius, 1781) (Hymenoptera: Siricidae) in Galicia. Boletín Científico da Soc. Gal. Hist. Nat., 20(1), 1–3.

⁶ TRACES - TRAdE Control and Expert System - Експертна система за контрол на търговията.

⁷ EUROPHYT - Европейска система за бързо предупреждение, в която се регистрират прихващания по фитосанитарни причини на пратки от растения и растителни продукти, внесени в ЕС или търгувани в самия ЕС.

Amber Green White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136

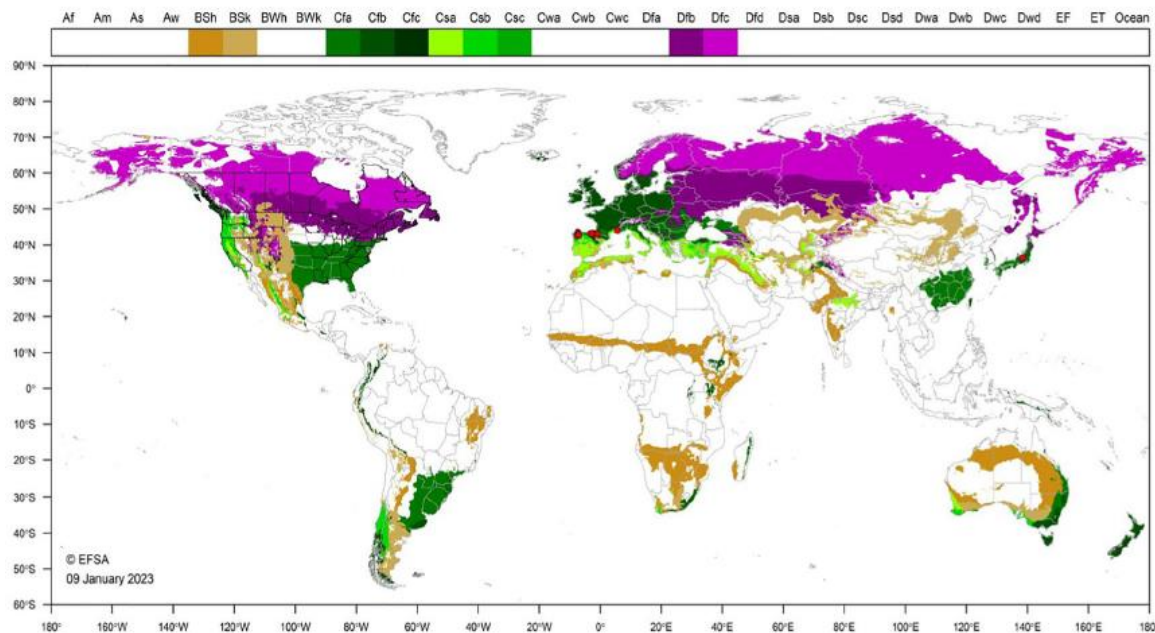
<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

Установяване и разпространение в ЕС

Основните гостоприемници на *Urocerus albicornis*, видовете (отслабени и с намалена жизненост) от семейство Pinaceae (борови) и *Thuja plicata* (гигантска туя) от семейство Cupressaceae (кипарисови) са широко разпространени на територията на ЕС.

В страните, където *Urocerus albicornis* присъства, преобладават климатични зони по класификацията на Köppen-Geiger⁸, които се срещат и в ЕС – BSh, BSk, Cfa, Cfb, Cfc, Csa, Csb, Csc, Dfb и Dfc.

Световно разпространение на климатичните типове Köppen–Geiger, които се срещат в ЕС и в райони извън ЕС, където е докладван *Urocerus albicornis*

Като се вземат предвид биотичните фактори (наличие на растения гостоприемници) и абиотичните фактори (пригодност на неприятеля към климата) в Европа, се предполага, че вредителят *Urocerus albicornis* има потенциал да се установи на територията на ЕС.

Неприятелят вече присъства и има ограничено разпространение в Испания и Франция. След установяване на територията на ЕС, *Urocerus albicornis* може да се разпространи на големи разстояния основно чрез движение и търговия на растения за засаждане, дървесина от иглолистни дървета и дървен опаковъчен материал от растения гостоприемници, с наличие на вредителя. На къси разстояния неприятелят е способен да се разпространи чрез летежа на възрастните, които са „добри летци“.

⁸ WORLD MAPS OF KÖPPEN-GEIGER CLIMATE CLASSIFICATION, <http://koeppen-geiger.vu-wien.ac.at/present.htm>, <https://www.mindat.org/climate.php>

Тропичен климат (A) - Екваториален (Af) Тропичен мусонен (Am) Тропичен саванен (Aw)
 Сух климат (B) - Горещ пустинен (BWh) Студен пустинен (BWk) Горещ степен (BSh) Студен степен (BSk)
 Умерен климат (C) - Вложен субтропичен климат (Cfa, Cwa) Океански климат (Cfb, Cwb, Cfc)
 Средиземноморски климат (Csa, Csb)

Континентален климат (D) - Умереноконтинентален климат (Dsa, Dsb, Dwa, Dwб, Dfa, Dfb) Влажен континентален климат (Dfa, Dwa, Dfb, Dwб) Субполярен климат (Dfc, Dwc, Dfd)

Полярен климат (Е) - Полярен климат (ЕТ, ЕF) Планински климат (ЕТ/Н)

☐ **Amber**   ☐ **Green**   ☒ **White**

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<https://corhy.government.bg>, corhy@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

Икономическо въздействие

Тъй като растенията гостоприемници на *Urocerus albicornis* са от съществено значение за горите в ЕС, ако в бъдеще неприятелят продължи да се разпространява на територията му, той би могъл да окаже икономическо въздействие върху местните иглолистни дървета, чрез влошаване на качеството на дървесината на гостоприемниците и би могъл да повлияе на разнообразието на горите чрез селективно засягане на иглолистните дървесни видове.

Мерки и методи за контрол

Неприятелят *Urocerus albicornis* не е включен в приложение II на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията, като карантинен вредител, който е от значение за ЕС, но в точка 1 от приложение VI⁹ на същия Регламент са посочени растения, растителни продукти и други обекти, които са гостоприемници на *Urocerus albicornis* и въвеждането им в Съюза от някои трети държави е забранено. Този път за навлизане се счита за затворен, с изключение на растенията *Thuja* spp. които не са изброени в приложение VI на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

Въпреки, че вносът на растенията гостоприемници на неприятеля от род *Abies*, *Larix*, *Picea*, *Pinus*, *Pseudotsuga* и *Tsuga* различни от плодове и семена от трети страни е забранен, има дерогации за миниатюрни форми на растения за засаждане (бонсай) от род *Pinus*, идващи от Япония. За миниатюрни форми на растения за засаждане (бонсай) от род *Pinus* с произход Япония, действа Регламент за изпълнение (ЕС) 2020/1217 на Комисията от 25 август 2020 година относно дерогация от Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072¹⁰.

Пътят за навлизане на неприятеля с дървесина от иглолистни дървета е регулиран, чрез специалните изисквания, посочени в приложение VII, точка 76-78 и Приложение XI, част А от Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията¹¹.

Пътят за навлизане на неприятеля върху дървен опаковъчен материал се регулира с Международният стандарт за Фитосанитарни мерки 15 (ISPM 15).

Мерките за контрол, които биха намалили потенциалния риск от въвеждане, установяване и разпространение на *Urocerus albicornis* в ЕС са: растенията гостоприемници и растителните продукти да произхождат от страни свободни от

⁹ ПРИЛОЖЕНИЕ VI - Списък на растенията, растителните продукти и другите обекти, чието въвеждане в Съюза от определени трети държави е забранено - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

¹⁰ Регламент за изпълнение (ЕС) 2020/1217 на Комисията от 25 август 2020 година относно дерогация от Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 по отношение на въвеждането в Съюза на естествено или изкуствено получени миниатюрни форми на растения за засаждане от родовете *Chamaecyparis* Spach, *Juniperus* L. и от някои видове от рода *Pinus* L. с произход от Япония и за отмяна на Решение 2002/887/ЕО

¹¹ ПРИЛОЖЕНИЕ VII - Списък на растенията, растителните продукти и другите обекти, произхождащи от трети държави, и съответните специални изисквания за въвеждането им на територията на Съюза - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

ПРИЛОЖЕНИЕ XI Списък на растенията, растителните продукти и други обекти, за които се изисква фитосанитарен сертификат за въвеждането им на територията на Съюза, и тези, за които не се изисква такъв сертификат, ЧАСТ А Списък на растенията, растителните продукти и други обекти, както и съответните трети държави на произход или изпращане, за които в съответствие с член 72, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2016/2031 се изисква фитосанитарен сертификат за въвеждането им на територията на Съюза - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

☐ Amber ☐ Green ☒ White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

вредителя; отглеждане на растения в изолация; санитарна резитба; биологичен контрол; химично третиране на растенията, включително репродуктивния материал; химични и физични обработки на пратките; топлинни и студени обработки, внимателно инспектиране; извършване на инспекции в мястото на внос; вземане на проби за лабораторни изследвания и изискване на фитосанитарен сертификат и растителен паспорт, карантина след влизане и други ограничения за движение в страната вносител.

Пълният списък на мерките за контрол за намаляване риска от навлизане, установяване и разпространение на *Urocerus albicornis* на територията на ЕС е посочен в „Ръководството за количествена оценка на риска от вредители по растенията“, разработено от работна група към панела по здраве на растенията на ЕОБХ, 2018¹².

Възрастните *Urocerus albicornis* са вектори на базидиомицетните гъби *Amylostereum chailletii* и *Amylostereum areolatum*, които са причинители на болестта бяло гниене, но тези патогени са местни за ЕС и не се регулират от Европейското фитосанитарно законодателство.

Несигурност

Вредителят напада предимно пънове, паднали или отслабени и с намалена жизненост иглолистни дървета, но въздействието му върху местните гостоприемници е несигурно. Въпреки, че от 2012 г., вредителят се среща в Испания, няма публикувани доклади за икономическото му въздействие върху гостоприемници, тъй като за да се оцени въздействие в горското стопанство е нужно по-дълго време.

Заклучение

Въпреки несигурността по отношение на потенциалните щети, които би нанесъл, неприятелят *Urocerus albicornis* отговаря на всички критерии, които са в компетентността на ЕОБХ за оценка, за да бъде разглеждан като потенциален карантинен вредител за ЕС.

Значение за България

Понастоящем *Urocerus albicornis* не присъства на територията на България, и неприятелят се счита за потенциален карантинен вредител за територията на Съюза.

Основните пътища за въвеждане на вида в страната са посредством международния търговски обмен и движение на растения и растителни продукти, чрез яйца, ларви и какавиди, намиращи се на растения за засаждане, дървесина от иглолистни дървета и дървен опаковъчен материал от растения гостоприемници, произхождащи от

¹² EFSA PLH Panel (EFSA Panel on Plant Health), Jeger M, et al., 2018. Guidance on quantitative pest risk assessment. *EFSA Journal* 2018; 16(8):5350, 86 pp. Available online: <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2018.5350>

☐ Amber ☐ Green ☒ White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

страни, с наличие на вредителя. Тези потенциални пътища за навлизане на *Urocerus albicornis* на територията на България са регламентирани от действащото европейско и национално законодателство. При неспазване на фитосанитарните мерки за контрол и при евентуално въвеждане на този неприятел в страната, той би представлявал опасност за иглолистните гори в България (отслабени и с намалена жизненост иглолистни дървета), тъй като при храненето си ларвите нанасят технически повреди по дървесината на иглолистни дървета, а гъбите *Amylostereum chailletii* и *Amylostereum areolatum*, чиито спори се разпространяват от възрастните, причиняват гниене на дървесината. Климатичните условия също са подходящи за установяването, разпространението и развитието на неприятеля в нашата страна.

При обследване и съмнение за наличие на *Urocerus albicornis* и/или предполагаеми повреди от него, е необходимо незабавно да се уведомят официалните контролни органи.

Ранното откриване би могло да помогне за управлението (обследване, прогноза и контрол) на този вредител в България.

Източник:

EFSA PLH Panel (EFSA Panel on Plant Health), Claude Bragard, et al., 2022. Scientific Opinion on the Pest categorisation of *Urocerus albicornis*, EFSA Journal 2023;21(3):7845. Материалът е достъпен в пълен текст на английски език на следния адрес: <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2023.7845>

Снимков материал:

https://www.researchgate.net/figure/Urocerus-albicornis-male-dorsal-view_fig3_257947848

Други информации в областта на здравето на растенията, могат да бъдат намерени на интернет страницата на Центъра за оценка на риска по хранителната верига - <https://corhv.government.bg/>
<https://corhv.government.bg/Здраве-на-растенията-с-31>

Изготвил:

Татяна Величкова, главен експерт,
Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ,
10.04.2023 г.

☐ Amber ☐ Green ☒ White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
тел. 02/4273056